

Голобородько А.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕНСАТОРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У процесі викладання іноземної мови в інженерно-педагогічному ЗВО перед викладачем стоїть завдання не лише формування вторинної мовленнєвої особи та навчання спеціаліста, здатного вести бесіди в рамках професійних тем, а й завдання щодо формування та розвитку основних компетенцій. У зв'язку з цим відбувається усвідомлення зростання компенсаторної компетенції. Компенсаторна компетенція розглядається як готовність й здатність індивіда виходити із скрутного становища у процесі міжкультурного спілкування, що пов'язане з дефіцитом мовленнєвих засобів, країнознавчих знань, соціокультурних норм поведінки у суспільстві, різних сферах життєдіяльності, тобто, іншими словами, вміння долати соціокультурну інтерференцію. Компенсаторна компетенція займає чільне становище у складі комунікативної компетенції та взаємодіє з кожною з компетенцій на усіх рівнях володіння іноземною мовою. Формування компенсаторної компетенції здійснюється в рамках компетентнісного підходу, що представляє поєднання особистісно-орієнтованого, культурознавчого та інтерактивного підходів. Необхідно відзначити, що найважливішим засобом навчання іноземної мови та формування компенсаторної компетенції виявляються автентичні вправи, тексти, діалоги тощо.

Методика, що розробляється з урахуванням теоретичних положень та базуються на теоретичних уявленнях розуміння сутності компенсаторної компетенції, визначає зміст навчання, засоби з опанування ними й обґрунтовує організацію навчального процесу. До змісту навчання з формування компенсаторної компетенції входять наступні складові: *діяльнісний компонент* (використання паралінгвістичних засобів (міміка, жести); використання риторичних питань; вміння використовувати довідковий апарат (коментарі, виноски); спілкування, прогнозування змісту тексту за попередньою інформацією (заголовком, початком), розуміння значення невивчених мовленнєвих засобів на основі лінгвістичної та контекстуальної здогадки); *когнітивний компонент*, тобто знання, а саме: спрощені знання про компенсаторну компетенцію та її роль у процесі навчання іноземної мови; базисні знання про типи взаємовідносин в соціальному та професійному контексті культури мови, що вивчається (відносини між начальником й підлеглим, робота в команді тощо); знання основних історичних та соціополітичних факторів, що вплинули на власну та іншомовну культури; знання про вербальні засоби компенсації в ситуації комунікативної скрути у процесі іншомовного спілкування; знання про невербальні елементи комунікативної поведінки представників іншомовної культури, що вивчається, які використовуються для заповнення лакун лінгвістичного, прагматичного та соціокультурного характеру; *поведінковий компонент*, або відносини, тобто формування у студентів відкритості, цікавості, готовності відмовитися від упереджень, прийняття культури та емпатії до представників інших країн [1]; вправи, створені задля формування та розвитку компенсаторної компетенції. Відбір вправ здійснюється на основі вивчення вимог стандарту та чинних програм для немовних спеціальностей, а також відповідно до наступних критеріїв: відповідність мовного змісту рівню підготовки студентів, культурна відповідність матеріалу тематиці, що заданий стандартом; відповідність змісту вибраних ресурсів та засоби їх презентації цілям заняття; здатність вибраних ресурсів компенсувати інтерферентні явища; розширення діапазону соціокультурних орієнтирів учнів.

Комплекс вправ з формування компенсаторної компетенції розуміється як сукупність та послідовність різних типів та видів вправ, які забезпечують формування у студентів компенсаторної компетенції:

1. Вправи, спрямовані на формування когнітивного компонента компенсаторної компетенції: збирати, систематизувати та узагальнювати інформацію про культуру, традиції та історію країни мови, що вивчається; розуміти значення мовленнєвих явищ, пов'язаних з культурою, побутом та традиціями країни мови; знати та розуміти вербальні та невербальні засоби компенсації.

2. Вправи, створені задля формування умінь компенсаторної компетенції: використовувати необхідні моделі поведінки залежно від мети та ситуації спілкування; прогнозувати зміст тексту за попередньою інформацією (заголовку, початку); розуміти значення невивчених мовних засобів; використовувати перифрази, тлумачення, синоніми, еквівалентні заміни, уточнення.

3. Вправи, створені задля формування поведінкового компонента компенсаторної компетенції: усвідомлювати різноманіття нашого суспільства та наявності у ньому різних етнічних груп, розвивати соціальну чутливість, емпатію й толерантність до представників країни досліджуваної мови; усвідомлювати наявність упереджень, стереотипного та упередженого ставлення до представників іншої культури та виявляти готовність відмовитися від них; піддавати усвідомленому осмисленню особливості своєї та іншої культур.

Методика навчання, спрямована на формування компенсаторної компетенції може використовуватися як на спеціальних факультативних заняттях з англійської, так і використовуватися у межах основного процесу навчання. При цьому деякі вправи можуть бути запропоновані як на занятті, так і у вигляді домашнього завдання студентам.

Література:

1. Папикян А. В. Формирование компенсаторной компетенции как средства упреждения и преодоления социокультурной интерференции : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Анжела Валериондовна Папикян ; Пятигорский гос. линг. ун-т. — Пятигорск., 2011. — 198 с.

Роботу виконано під керівництвом старшого викладача кафедри іншомовної підготовки, європейської інтеграції та міжнародного співробітництва Бринцевої О.В.